

Jerzy Siemiaszko, Jerzy Brzozowski

Skomętno Wielkie, gm. Kalinowo,
woj. suwalskie, St. 11 AZP 22-81/19

Informator Archeologiczny : badania 23, 4-5

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

krępe, reprezentowane przez wszystkie podtypy. Najwięcej jednak stwierdzono okazów węglowych i klinowych. Drugą w kolejności grupę stanowią drapacze, głównie odłupkowe krótkie lub krępe, średniediołukowe oraz skośniki. Znacznie mniejszy udział mają półtylczaki, formy stosunkowo małe, kilka z nich posiada półtylce łuskane bardzo drobno. Wyeksplorowano także kilka liściaków mazowszańskich odmiany dwukątowej, lub z nieznacznie zarysowanym trzpieniem. Śladowo natomiast wystąpiły narzędzia łączone, drapacze z rylcami. Ponadto odkryto pojedynczy wiertnik oraz makrolityczny tylczak o niepełnym łuskaniu boku. W licznej grupie wiórów częściowo retuszowanych również stwierdzono okazy odbite z rdzeni dwupiętowych.

Z osadnictwem mezolitycznym należy łączyć pojedyncze mikrolityczne tylczaki łukowe, półtylczak zbliżony do typu Komornica, być może część drapaczy krótkich oraz niektóre formy rdzeni wiórowych jednopiętowych. Prawdopodobnie stanowią one fragment zespołu dolnomezolitycznego. Inną grupę inwentarzy tworzą pojedyncze zbrojniki janisławickie o podstawie naturalnej lub łuskanej. Z grupy rdzeni do tego zespołu należy włączyć okaz jednopiętowy podstożkowy oraz być może inne nietypowe formy mikrolityczne. Ponadto zaliczyć tu należy nie dużą serię wiórów odbitych z regularnych rdzeni jednopiętowych stożkowatych. Uzupełnieniem tego inwentarza jest kilka wiórów częściowo retuszowanych oraz skrobacze. Najprawdopodobniej jest to materiał atlantyckiej fazy kultury janisławickiej.

Z końcowym neolitem (KCS?) należy łączyć pojedyncze ułamki naczyń m. in. zdobione sznurem, a z materiału krzemiennego być może grocik sercowaty, który ewentualnie może być śladem osadnictwa I okresu epoki brązu. Z tego okresu pochodzi kilka fragmentów naczyń, również zdobionych sznurem, lecz o innej technologii masy ceramicznej.

Kolejny etap osadnictwa należy odnieść do późnej fazy kultury lużyckiej (?), reprezentowany przez pojedyncze fragmenty wylewów zdobione guzkami wypychanymi patykami.

Materiały krzemienne zdominowane są przez surowiec świeczechowski i gościeradowski, w stopniu mniejszym jasnopopielaty narzutowy (?), śladowo czekoladowy, narzutowy bałtycki oraz wołyński.

Sprawą otwartą zostaje datowanie polepy i drobnych kości, a także zabytków kamiennych.

Materiały czasowo przechowywane są w Katedrze Archeologii UMCS w Lublinie.

Badania na stanowisku 4 będą kontynuowane.

Skarżysko-Kamienna,
woj. kieleckie,
zespół stanowisk „Rydno”
w rejonie dawnego Nowego Młyna,
AZP: 80-66

Państwowe Muzeum Archeologiczne, Pol-
ska Akademia Nauk Instytut Historii Kul-
tury Materialnej Zakład Epoki Kamienia
w Warszawie

Badaniami w terenie kierował mgr Andrzej J. Tomaszewski (PMA) przy współudziale mgr Haliny Królik (IHKM) i mgr E. Danielczyk (PMA) pod nadzorem naukowym prof. dr. hab. Romualda Schilda (IHKM). Drugi sezon badań nowej kampanii. Stanowiska związane z eksploatacją i przetwarzaniem hematytu w epoce kamienia.

Kontynuowano prace z ub. r. na tym samym obszarze.

Systematyczne dołkowanie (800 dołków) ujawniło 4 dalsze skupiska materiału. Na przesondowanym dotąd obszarze założono 3 nowe wykopy (Rydno I — III/89) oraz rozszerzono ubiegłoroczny wykop z krzemienicą Rydno I/88.

Wykop I/88, rozszerzony o 36 m², dostarczył 550 dalszych zabytków zgodnych ze znaleziskami z ub. r. Uchwycono 3 granice tej krzemienicy związanej z kompleksem z tylczakami łukowymi, nie osiagając jej zasięgu na wschodzie.

Wykop Rydno I/89 (27,5 m²) dostarczył nielicznego (200 okazów) i niejednorodnego materiału krzemienego na wtórnym złożu, z elementami mazowszańskimi (liściak) i późnomezolitycznymi (trapezy).

Wykop II/89 (27,5 m²) zawierał zwartą krzemienicę wiążącą się z kompleksem z tylczakami łukowymi. Wśród ponad 1500 zabytków krzemienych, w większości z krzemienia czekoladowego i zwykle przepalonych, znajdowało się około 100 narzędzi i rdzeni. W grupie narzędzi dominują rylce, przy mniej licznych drapaczach, pazurach i tylczakach. Wyróżnia się rylce rdzeniokształtne z obydianu. Największe zagęszczenie zabytków przypada na hematytowo zabarwiony, nieckowaty obiekt, owalny (4,5 x 3 m) w planie.

W wykopie III/89 (24 m²) pozyskano 200 drobnych fragmentów ceramiki neolitycznej, związanej zapewne z kulturami strefy leśnej, oraz równie liczne rozdrobnione kości. Zabytki krzemienne (180 okazów) były nieco liczniejsze poza strefą występowania ceramiki i kości, i skupiały się w obrębie obiektu zabarwionego hematytem. Obok pojedynczych narzędzi (drapacz, półtylczak) znaleziono rdzeń i składające się z nim produkty jego eksploatacji — skupisko pracowniane. Jest prawdopodobne, że ceramika, kości, wytwory krzemienne oraz zabarwiony przkiem hematytowym obiekt wiążą się z tym samym osadnictwem.

Materiały przechowywane są w PMA i IHKM PAN.

Badania, n. in. wykopów I/88, II/89, III/89, będą kontynuowane.

Skomętno Wielkie, gm. Kalinowo,
woj. suwalskie, St. 11 AZP 22- 81/19

Muzeum Okręgowe w Suwałkach

Badaniami kierował mgr Jerzy Siemaszko, przy współpracy mgr. Jerzego Brzo-

zowskiego. Finansowało Muzeum Okręgowe w Suwałkach. Pierwszy sezon badań. Obozowisko późnopleistoceny.

Stanowisko znajduje się w obrębie Pojezierza Etckiego. Leży ono na pagórku morenowym, na skraju niewielkiego torfowiska, połączonego małym ciekikiem z jeziorem Skomętno.

Badania miały charakter ratowniczy, ze względu na niszczenie obiektu przez głęboką orkę. Przebadano obszar 45 m² na kulminacji wzgórza; wyeksplorowano w całości pojedyncze skupisko o powierzchni ok. 30 m² wydobywając 455 zabytków krzemiennych, w tym 75 narzędzi. Jest to interesujący zespół homogeniczny, będący pozostałością jednoszałasowego (?) obozowiska z późnego plejstocenu, związany z kręgiem kultur z liściakami, odmienny jednak tak od inwentarzy świderskich, jak i określanych jako kultura perstuńska, czy też grupa Wilno. Poprzez odłupkowy i wiórodłupkowy charakter półsurowca, jak i morfologię narzędzi, zespół ten jest zbliżony raczej do inwentarzy desneńskich; brak w nim jednak zadziorców, charakterystycznych dla tej ostatniej kultury.

Zabytki znajdują się w Muzeum Okręgowym w Suwałkach.

Badania nie będą kontynuowane.

Ściejewice, gm. Łiszki,
woj. krakowskie,
St. 1, AZP: 103- 55/135

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Badania prowadzili dr Anna Dagnan-Ginter, mgr Elżbieta Chochorowska (MA), mgr Sławomir Dryja. Konsultacja geologiczna doc. dr hab. Maciej Pawlikowski (AGH). Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Pierwszy sezon badań. Badania weryfikacyjno-ratownicze. Obozowisko mezolityczne.

Stanowisko I (stan. „a” wg. B. Czapkiewicza — badania w okresie międzywojennym) położone jest na piaszczystej wydnie u podnóża wzniesienia zwanego „Skalka”, po jego zachodniej stronie.

Ekplorację poprzedziło rozpoznanie prowadzone metodą dółkowania. Objęło ono powierzchnię ok. 180 m² południowo-zachodniego stoku „Skalki” oraz pole po jej zachodniej stronie. Założono dwa wykopy (I/89, II/89) o łącznej powierzchni 39 m².

W wykopie I/89 materiał zabytkowy (krzemienie, ceramika) występował w górnych warstwach (próchnica i strop piasku podścielającego humus) do głębokości 30 cm, max. 40 cm. We wschodniej części wykopu odsłonięto profil geologiczny do głębokości 4,20 cm. Pobrano próbki geologiczne z poszczególnych warstw i przekazano do badań mineralogicznych.

Wykop II/89 założono w odległości 24 m na wschód od wykopu I/89 w kierunku kulminacji stanowiska. Zaobserwowano tutaj odmienną sytuację, zarówno jeśli chodzi o zaleganie materiału, jak i stratygrafię nawarstwień. Największa koncentracja zabytków krzemiennych występowała w obrębie słabo widocznej warstwy kulturowej (głęb. 50-60 cm).

Z obu wykopów uzyskano ok. 3000 wyrobów krzemiennych oraz kilkadziesiąt, na ogół bardzo drobnych, fragmentów ceramiki (neolit, epoka brązu) pochodzących głównie z powierzchni i warstw przypowierzchniowych. Najliczniejszą grupę wśród narzędzi stanowią zbrojniki w ilości ok. 70 szt. m. in. trójkąty, półtyłczaki.

W związku z planowanym programem badań mikroregionu ściejewickiego założono w pobliżu lasu, w odległości ok. 500 m w kierunku północnym od stan. I sondaż o powierzchni 5 m². Uzyskano stąd ok. 300 wyrobów krzemiennych i kilkadziesiąt fragmentów ceramiki. Inwentarz ma charakter mieszaniny wyrobów schyłkowopaleolitycznych, mezolitycznych i neolitycznych.

Badania będą kontynuowane.

Tanowo, gm. Polce,
woj. szczecińskie,
St. 3, AZP: 28-04/3

Muzeum Narodowe w Szczecinie

Badania prowadził dr Tadeusz Galiński. Finansowało Muzeum Narodowe w Szczecinie. Czwarty sezon badań. Obozowiska paleolityczne, mezolityczne i protoneolityczne.

Badaniami objęto północną, najwyżej położoną część platformy-wału połodowcowego bezpośrednio przylegającego do zabagnionych łąk stanowiących wypełnisko dawnego jeziora.

Podobnie jak w latach poprzednich poszukiwania prowadzono metodą metrów kontrolnych. Zlokalizowano ślady osadnictwa nieznanego dotychczas na Niżu polskim kompleks kulturowy.

W wykopie o powierzchni około 60 m² odsłonięto trzy jamy o charakterze gospodarczym, w tym jedna jest niewątpliwie pozostałością po ognisku. Wokół obiektów zalegały liczne, około 1000, zabytki krzemienne, kamienne i fragmenty ceramiki. Znalazły się także nieliczne kości i fragment skorupy żółwia. Zabytki tworzyły bardzo wyraźne skupisko o średnicy około 15 m. Główny poziom ich zalegania występował na głębokości 30-40 cm od powierzchni wykopu, poza obiektami, w warstwie żółtych średnioziarnistych piasków. Obiekty osiągały głębokość do 80 cm.

Zespół charakteryzują drapacze odłupkowe i wiórowe, pazury, oraz liczne wióry retuszowane intencjonalnie łamane na jednym lub obu końcach. W grupie zbrojników wystąpiły wyłącznie trapezy, kilka z nich może być zaliczonych do tzw. tvaerpili.